

INTERVJU: STANISLAV ČANO KOPRIVICA

RAD, A NE RAT

Ugledni crnogorski biznismen govori o: Montexu i vladi, biznisu i privredi, jazu i Buljarici, Medenicima i Mugošima, crnoj Gori i Jugoslaviji, ratu i izdaji, planovima i budućnosti

Jedno je sigurno da nije bilo '48 i onog istorijskog „ne“ Staljinu, Čano Koprivica ne bi krenuo putem preduzetništva i biznisa. Crna Gora tako ne bi dobila jednog od rijetkih, uspješnih, privrednika već, možda, pronalazača. Studij u Moskvi tako je propao pa je Koprivica izašao na tržište. Čak i u vrijeme radničkog samoupravljanja i dogovorne ekonomije, njegov preduzetnički duh dolazi do izražaja, tako da jedan duži period rukovodi zagrebačkom „Astrom“ a kasnije beogradskih „Centrotekstilom“. Početkom 80-tih vraća se u rodnu crnu Goru i formira „Monteks“ koji je, kako kaže Koprivica, za ovih jedanaest godina postigao bolje rezultate nego svih pet vlada koje su se za to vrijeme promijenile. Umjesto priznanja i poštovanja darovali su mu kaže, samo udarce i podmetanja ali ni to ga nije, kao mnoge druge, otjeralo iz ovih brda. Ljubav prema svom narodu i državi bila je, veli Koprivica, jača od svega.

Razgovaramo u bašti hotela „Maestral“ gdje se odmara sa tatarskim premijerom Sabirovim nakon uspješno obavljenog posla. Razgovor počinjemo na temu.

„MONITOR“: U dva dana „Montex“ je sklopio dva velika ugovora-recite nam nešto više o njima, s obzirom da crnogorska javnost, iz poznatih razloga, nije dobila punu informaciju?

KOPRIVICA: Tačno je da smo sklopili dva ugovora koja su toliko vrijedna da bi, moje je mišljenje skoro mogla izvući crnogorsku privredu iz sadašnje krize. Praktično nema privredne grane koja ne može naći svoje mjesto u realizaciji ovih ugovora- od trgovine, proizvodnih grana, preko crne i obojene metalurgije, čak do pogona boksita. Ugovor sa Tatarskom republikom rezultat je naše višegodišnje saradnje i prisustva na tom tržištu. Tako se došlo do formiranja zajedničkog preduzeća, kao i do sklapanja ovog ugovora vrijednog oko dvije milijarde dolara u jednom pravcu i dvije u drugom. Mi ćemo za izvedene, uglavnom građevinske radove u Tatarskoj zauzvrat dobijati naftu i naftne derivate. Ugovor počinje da se realizuje već u toku ovog mjeseca što je i precizirano i sporazumom koji smo juče sklopili sa izvođačem radova GP „Crna Gora“-Nikšić.

Ugovor sa „medingom“ koji zastupa veliku francusku firmu „Lafaet“ težak je 50 miliona dolara, mada mislim da će, kada posao krene, premašiti tu cifru.

„MONITOR“: Taj ugovor sa Francuzima primljen je u javnosti sa velikim iznenađenjem, jer se očekivalo da će posao uzeti privrednici Beograda i Srbije čiji su gosti skoro nedelju dana bili ljudi iz „Medinga“. Otkud odjednom „Montex“?

KOPRIVICA: Istina je da tog čovjeka nijesam poznao mada mi je rekao da već duže vrijeme želi da stupi u kontakt sa mnom. Kaže da je ranije dolazio i u Crnu Goru ali nije bio zadovoljan razgovorima koje je vodio. Međutim, poslije samo jednog našeg susreta dogovorili smo se i posao je kao što znate zaključen.

Istina je da je duže vrijeme bio okupiran velikom pažnjom Beogradjana, počev od gradonačelnika Unkovića preko direktora većih robnih kuća do predsednika farmaceutske industrije. Zaključenjem našeg ugovora nije prekinuta saradnja sa jednom firmom, već će ubuduće svaki posao „Medinga“ sa Jugoslavijom ići preko zajedničke firme koja je napravljena sa „Montexom“, dok će za realizaciju posla konkurisati svi sposobni. On se uvjerio da mu „Montex“ pruža najveću mogućnost u isporukama i naplaćivanju roba pa je zato i sklopio posao sa nama.

Sadakada uporedimo ova dva ugovora vidim da su velike mogućnosti njihovog nadopunjavanja i širenja. Recimo, mi ćemo građevinskim firmama za obavljene poslove isplaćivati 50% novca u slobodnoj valuti a 50% u dinarima. Za ova dinarska sredstva kupovaćemo robu od „lafaeta“ i „Medinga“ a sa onih 50% u slobodnoj valuti kupovaćemo farmaceutsku opremu i lijekove. Za uzvrat izvozićemo naše artikle, počev od keramike, preko konfekcije do „Obodovih“ proizvoda. Sve to, kada se ovako priča, izgleda nemoguće, gotovo neostvarivo. Tačno je da je to ogroman posao koji zahtijeva formiranje brojnih stručnih štabova koji će organizovati i garantovati ispunjenje svih ugovorenih obaveza.

„MONITOR“: Ova dva ugovora kao da su Vaš najbolji odgovor na nedavni pokušaj „zdravih snaga“ u „Montexu“ i jedinog dnevnog lista u Republici, da se devalvira Vaš rad u difamira Vaša ličnost.

KOPRIVICA: Na to sam navikao i to ne traje od juče, već punih jedanaest godina. Primio sam dosta udaraca ali se nikada nijesam savio niti pao. Boljeli su me naravno kao čovjeka, jer su bili mučki i nečasni, zadati od privrednika koji ne smije da otvoreno izadje na megdan. Medjutim, ta bol je samo trenutna, brzo prodje, jer ciljevi i mitovi, kao što su dobrobit i napredak Crne Gore i crnogorskog naroda, mnogo su uzvišeniji od toga.

„MONITOR“: Ipak, recite kako je moguće da u Vašoj firmi imate protivnika kada in obezbjedujete ponajbolji standard u Crnoj Gori?

KOPRIVICA: Vidite da u čitavoj zemlji vlada ludilo, da bijesni rat i da je razum potisnut u drugi plan. Kada uzmete nevidje nu propagandu medija, njihovu neobjektivnost, nemoral, njihovu manipulaciju sa narodnim osjećanjima, onda se ne treba čuditi što i u „Montexu“ ima žrtava tog zločina. Vjerovatno na to utiču i opredjeljenja ljudi, mada sam se ja trudio da se u firmu nikad ne unosi politika. U svakom slučaju, tome koji misli da me obori, obećavam, ako uspije u tome, doživotnu penziju od hiljadu dolara.

„MONITOR“: Objasnite aferu koja je izbila oko Vašeg pisma upućenog dr. Medenici.

KOPRIVICA: Rukovodstvo i javnost Crne Gore upoznati su sa tim da će se klinika, u slučaju pozitivnog rešenja slučaja dr. Medenice, otvoriti na Crnogorskom primorju. Budući da se to pitanje rješava toliko sporo da je projekat postao ugrožen, ja sam htio, prije svega, da skrenem pažnju na to. A istru sam izabrao kao dobar izgovor, budući da se istra ne može dovesti u vezu ni sa kakvim antijugoslovenstvom, antisrpstvom, anticrnogorstvom, antihrvatstvom.

„MONITOR“: U nedavnom TV-nastupu predsjednik Vlade izrazio je uvjerenje u uspjeh u pogledu realizacije posla sa dr. Medenicom?

KOPRIVICA: Ako sam dobro obaviješten gospodin Djukanovic je rekao da je u svakodnevnim kontaktima sa dr. Medenicom. To me veoma raduje, tim prije što mi je on to ranije nagovjestio. Obeshrabruju me, međutim, postupci ministra zdravlja koji, prema informacijama koje dobijam, pokušava da iz čitavog posla istisne „Montex“ i ČANA Koprivicu. Ja sam na to već reagovao ne zbog svoje sujete, niti zbog nekakvog većeg interesa „Montexa“, već radi gradjana Crne Gore, radi humanosti. Mialim da je to nerazumno, mada ja nemam ništa protiv i da se povučem iz čitavog posla . Bitno je samo to da će kako su obećali naši čelnici, Medenica doći u Crnu Goru i da će biti podignut centar za liječenje oboljelih ljudi. Medjutim, moram naglasiti i to da se ne mogu zanemariti ugovori koji su davno sklopljeni izmedju „Montexa“ i dr. Medenice. Tu su već uložena značajna sredstva, obučeni brojni kadrovi počev od tehničkih lica do ljekara specijalista, itd itd. Zašto se toga nije ranije sjetio neko drugi i nije pripremio projekat? Da li je u pitanju nedostatak volje ili sposobnosti nije moje da o tome presudjujem.

„MONITOR“: Medjutim, i pored razilaženja sa ljudima iz vlade, Vi ste pozvali premijera Djukanovića da prisustvuje, a ako procedura dozvoljava, i da potpiše ugovor sa premijerom Tatarske republike. On se nije pojavio?

KOPRIVICA: Tačno je da sam pozvao gospodina Djukanovića, našta mi je on odgovorio jednim kratkim pismom u kome me obaveštava da zbog ranije preuzetih obaveza ne može prisustvovati potpisivanju ugovora.

„MONITOR“: kako je na to reagovao tatarski premijer Sabinov?

KOPRIVICA: Gospodin Sabinov je bio upoznat i sa mojim pozivom kao i sa željom gospodina Djukanovića da ga primi u svom kabinetu. Madjutim, kada je saznao da ne prisustvuje potpisivanju ugovora rekao je da se ne može na nevidjeno dogovarati oko susreta. Yato su te kombinacije i otpale.

„MONITOR“: Očigledno je da aktuelna vlada ne želi saradnju sa „Montexom“. Kako to objašnjavate i da li uopšte tu ima razuma?

OPOZICIJA

„MONITOR“: Kakvo je Vaše mišljenje o dosadašnjem radu opozicije, odnosno onog njenog dijela koji ste Vi podržavali?

KOPRIVICA: Opozicija slabo radi. Uplašila se. Boji se pretnji, ucjena...Zašto? Ako ja govorim istinu, ako ne lažem, ako zagovaram program koji je ekonomski i prosperitetan, ako je on u interesu naroda crne Gore onda nemam čega da se plašim. Pogotovu ne budućnosti i istorijskih sudova, mada mislim da će i ovaj današnji čovjek postepeno spoznati na kojoj je strani pravda. Medjutim ako se na čitavu stvar gleda samo iz ličnog ugla, iz ličnih interesa, prije svega vlasti, onda takvi pojedinci bilo da pripadaju poziciji ili opoziciji, imaju čega da se plaše. Vlast je teško otjerati, teško je se osloboditi, jer ona donosi korist i privilegije. Isto kao novac. Gdje ste čuli da se danas govori o čovjeku?Vidite da čovjek ne predstavlja ništa, umjesto da on bude mjerilo svega i da sve akcije budu usmjerena ka njgovoju dobrobiti.

KOPRIVICA: Ja ne znam da li oni hoće ili neće saradnju ali sam siguran, a o tome smo već razgovarali da moramo naći zajednički jezik i račun jer je to u interesu Crne Gore i crnogorskog naroda. Ja bih volio da ti

momci meni i „Montexu“ javno kažu šta nam zamjeraju, šta to dobro ne radimo, šta to nije u interesu Crne Gore, šta to nije čak u interesu vladajuće partije u Crnoj Gori, jer svi naši uspjesi idu i njima u prilog. Ja sam za to da djela govore. Ona će se pokazati a narod će kao i uvijek, kad-tad razabrati ko radi dobro a ko loše, šta mu je u interesu a šta nije. Teški dani dolate. Glad nas očekuje ako tako nastavimo.

„MONITOR“: U jednom intervjuu uoči izbora rekli ste da se u Crnoj Gori vodi borba između snaga sa nacionalnim i snaga sa reformskim i ekonomskim programima. Vrijeme koje je došlo, pogotovu sadašnje, u potpunosti je potvrdilo te vaše prognoze.

KOPRIVICA: Da, na žalost. Vidite da niko ne okreće glavu na privredne probleme, na razvoj napoboljšanje uslova života, već se nameće jedino ratna psihoza, strah, mržnja, besmisao...

„Montex“

KOPRIVICA: „Montex“ je formirao mješovitu banku sa inostranim i domaćim kapitalom i ja sam vrlo zadovoljan kako se ona razvija. Sa gospodinom Sabirovim dogovorili smo se i oko otvaranja naše filijale u Kayanu, u glavnom gradu Tatarske republike. Na pragu smo dogovora sa više američkih firmi koje su prisutne na tom tržištu da svoj kapital drže u „Montexbanci“, a u toku su i pregovori oko obezbjeđenja dolarskog kredita od 100 miliona dolara. Ukoliko dodje do realizacije tih zamisli, naša banka će biti jedna od najjačih banaka u Jugoslaviji. Njen kapital bi tada obezbijedio realizaciju novih programa koji su već zacrtani kao što su: gradnja turističkih naselja na našem Primorju, sportskog centra u blizini Nikšića, izgradnja puteva kroz Banjane, podizanje spomenika kralju Nikoli na Djinovom brdu, i još neke akcije iz domena male privrede.

„MONITOR“: I onda je za sve kriv Marković...?

KOPRIVICA: Ja ne znam ko je kriv ali sam ubijedjen da će ratni huškači i ratni zločinci jednog dana morati odgovarati pred sudom.

„MONITOR“: Kako vidite sadašnju situaciju u Crnoj Gori?

KOPRIVICA: Bio sam ubijedjen da će Bulatović održati riječ da Crnogorci neće ići u rat van granica Crne Gore. Za to, uostalom, nema ni potrebe. To misli i narod. Od ljudi sam mogao čuti pitanja: za što nam treba rat, za koga da ratujemo...priče o nekakvoj odbrani zbog ugroženosti su izmišljene. Ako zatreba Crna Gora može izvršiti mobilizaciju za nekoliko sati i odbraniti se od bilo kog napadača. Zato ne vidim, kao ni većina crnogorskih roditelja, potrebu da naša djeca ratuju protiv nekoga prije nego što nas je on napao. Umjesto rata nama treba razum, dijalog, pregovori i sve one stvari kojima se koriste kulturni i civilizovani narodi.

„MONITOR“: Zar ne treba braniti srpstvo!?

KOPRIVICA: Srpstvo ako je ugroženo znaće se samo braniti. Ako svoju bliskost sa srpstvom i Srbijom, koja je nepobitna, treba da dokazujemo prolivanjem krvi, onda je to fatalna zabluda i drastična zamjena teza. Ako nas napadne zajednički neprijatelj, kao što su nekada to bili Turci, Austrougari, Njemci, onda je zajednički otpor nužna i normalna reakcija. Međutim, taj princip se ne može primjenjivati i na

unutrašnjem planu pogotovu ne na aktuelni srpskohrvatski spor. Plus što je on isforsiran od strane nerazumnih i bolesnih vodja ta dva naroda.

“MONITOR”: Svojevremeno ste bili protiv federacije koju bi činile Srbija I Crna Gora. Da li ste I danas protiv tyv. Beogradske inicijative predsjednika Miloševića?

KOPRIVICA: Ja nikada nijesam bio izričito ni za federaciju ni za konfederaciju, čak nijesam ni ulazio u te ispolitizovane sporove, jer su me rukovodili čisto ekonomski interesi. Zato I danas kažem: ako su u interesu crnogorskog naroda da ima veze sa tim I tim krajevima I državama, onda nije bitan oblik povezivanja I zajedništva. Važan je dakle taj ekonomski interes, pa ako on to zahtijeva, zašto ne stvoriti zajednicu sa Srbijom. S tim što ja isti takav interes vidim I sa Italijom, Albanijom, Sa hrvatskom I Slovenijom, pogotovu kada ove sadašnje blokade nestanu I propadnu.

“MONITOR”: Čini mi se da ste otprilike za to da crna Gora prvo zaokruži svoju državnost a onda da samostalno odlučuje o odnosima I vezama sa drugim državama?

KOPRIVICA: Lično mislim da svaka republika treba da bude suverena država I da onda sa tih pozicija utvrđuje veze I odnose sa drugim Jugo-državama. Jer, iako mnogima, posebno u Crnoj gori, to teško pada treba priznati notornu činjenicu: Jugoslavije više nema I ona je potpuno razbijena. Zato treba da se okrenemo sebi I svojim interesima. Da zaokružimo svoju državnost. Formiramo malu, modern, ali ne I skupu armiju, I onda idemo u razgovore sa sruženima- da vidimo gdje možemo naći zjednočki interes, Pa nijesu interesi crnogorskog naroda da proizvodi 100000 tona aluminijuma a predjuje samo 5% toga, nije u našem interesu da proizvodimo 300000 tona čelika a da preradjujemo 2 ili 3 %. pogotovu nije u interesu crnogorskog naroda da proizvodi nešto što ne donosi profit: recimo, kilogram gline kroz našu keramiku košta 6 dolara a kilogram čelika 0,80- do 1,5 dolara, a kilogram aluminijuma 1,4 dolara. Dakle, treba organizovati privredu I život na zdravim I stabilnim osnovama koje bi ovom narodu obezbijedile bolji život I veći standard.

“MONITOR”: Najčešće se može čuti da Crna Gora ne bi mogla da se prehrani bez pomoći drugih!?! Računica pokazuje da pšenicu koju potroši, crna Gora plati 15 miliona dolara, dok ista količina na međunarodnom tržištu staje 11 miliona dolara.

KOPRIVICA: Taj primer možda najslikovitije govori o tome koliko ti koji misle da bi samostalna Crna Gora bila I gladna Crna Gora, nemaju pojma o ekonomiji I modernom tržištu. Pogledajte samo koliko su to male pare: 11 miliona dolara koje su potrebne za prehranu Crnogoraca predstavljaju polovinu godišnjeg obrta “Montexa”. Medjutim , veći je problem što se te pare uopšte troše na kupovanje hrane kada nam Zetska ravnica, Skadarsko jezero, ulcinjska regija, omogućavaju proizvodnju ne samo za naše potrebe već i za izvoz. Da ne govorim o mogućnostima planinskog turizma, razvoja stočarstva, Mle privrede, itd itd.... Crna Gora je , čovječe takvo bogatstvo kakvog nema u Evropi. Od kadrova, intelektualnog potencijala preko mogućnosti prodaje znanja, do eksploatacije prirodnih resursa, što je sve, na žalost, do sada neiskorišćeno. Zato mora doći do krupnih promjena u radu, ponašanju, privredjivanju, svojinskim odnosima, poreskom sistemu... Sve se to mora mijenjati kako bi se iskoristio potencijal koji imamo.

“MONITOR”: Izgleda da je jedina promjena koja je izvršena tad a se ljudski potencijal umjesto za raniji nerad sada koristi za rat. Vi ste naglasili da bi učestale mobilizacije mogle dovesti u pitanje realizaciju ugovora sa Tatarskom republikom!?

KOPRIVICA: To je tačno, jer znate šta znači realizovati godišnje 400 miliona dolara posla, uglavnom gradjevinskih radova. Koliko ljudstva to zahtijeva? Normalno je da, ako se zbog ovih mobilizacija ne bude mogla obeubijediti radna snaga da ćemo zamjenu tražiti na tržištima turske, Indije, Pakistana...

“MONITOR”: Čak i po cijenu da zbog toga budete proglašeni i izdajnikom...

KOPRIVICA: ma kakav izdajnik. Mene interesuje posao, biznis, realizacija ugovora. Izdajnik?! Čega izdajnik?

“MONITOR”: Izdajnik kakvog ga zamišćka predsjednik Skupštine Vukčević, koji bi Vam prigovorio da govorite o nevažnim stvarima, dok ljudi ginu na frontu.

KOPRIVICA: Za mene je izdajnik onaj koji ljude šalje na front u pogibiju. To je izdajnik. Ne onaj koji neće u rat već onaj koji želi rat i gura druge u rat.

JAZ I BULJARICA

“MONITOR”: Dosta se priča o tome da li će doći do realizacije ugovora koji je sklopila Vlada Crne Gore o gradnji turističkih naselja na Jazu i Buljarici. Imate li Vi nekih informacija u vezi toga?

KOPRIVICA: Što se tiče Buljarice i Jaza, ja ne već ranije izjavio da bih bio jako srećan kada bi došlo do realizacije tih ugovora. Pošto smo mi svojevremeno bili zainteresovani za sličan projekat, pošto se naša fabrika keramike nalazi na prostoru Buljarice, tražili smo informaciju o bonitetu firmi sa kojima je Vlada sklopila posao. Dobili smo, na žalost, vrlo nepovoljne vijesti koje govore o njihovoj jako slaboj ekonomskoj moći. Ona je tolika da ja “Montex” nikada ne bih mijenjao sa tim firmama. Zato ljude iz Vlade savjetujem da još jednom provjere sa kim imaju posla.

“MONITOR”: Zbilja, šta Vi mislite o gospodinu Risti Vukčeviću i njegovom tretmanu opozicije?

KOPRIVICA: U prvom trenutku, kada sam čuo to “bando izdajnička”, bio sam šokiran, nijesam mogao da vjerujem sopstvenim ušima. A onda, kada sam se sjetio tog čovjeka i našeg susreta nakon njegovog povratka iz logora, neke stvari su mi postale jasne. No, koliko god razumijem i žalim gospodina predsjednika, takav potez i te riječi su veliki udarac za ugled, dostojanstvo i kulturu crnogorskog naroda.

“MONITOR”: Propaganda je žestoka, a cilj je jedan-stvoriti i crnogorcima sliku da su samo dobri ratnici ali ne i radnici.

KOPRIVICA: Mislim da su Crnogorci pametan i inteligentan narod i da neće nasjesti na takve provokacije. To potvrđuju i činjenice o sve slabijem odzivu na učestale ratne pozive i pokliče. Nema razloga da se gine. Svi to znamo ali, moram prebaciti i sebi i drugima, malo šta preduzimamo da se tome odupremo.

Treba pozvati majke, sestre, žene, djevojke da ustanu protiv rata, da više ne nose crninu, da mladost više ne gine, sada kada treba da živi, da se voli, stvara potomstvo a ne da sagorijeva u ratu. To je zločin.

Željko IVANOVIĆ